

Nr 350

Av herr Björkman m. fl., om översyn av arkivarbetares löneförhållanden m. m.

För arbetslösa tjänstemän och intellektuella är arkivarbete den vanligaste statliga hjälpformen. Arbetet står under ledning av och bekostas av arbetsmarknadsstyrelsen. Till skillnad mot den dominerande formen av arbetslöshetsåtgärder, s. k. beredskapsarbete, betalas icke arkivarbetet med den öppna marknadens löner för samma slags arbete. F. n. är omkring 1 300 arbetslösa, varav omkring 400 svenska och utländska akademiker, sysselsatta med arkivarbete. Antalet har stigit kraftigt under senare år, från 1956 med omkring 560.

Socialministern har i årets statsverksproposition föreslagit en viss differentiering av lönerna inom arkivarbetet, så att i stället för den nuvarande enhetliga lönen på 700 kronor i månaden (i ortsgrupp 5) ett lönesystem med tre lönegrupper skulle införas. Det skulle få följande utseende: lönegrupp I 550 kronor, lönegrupp II 700 kronor och lönegrupp III 850 kronor.

Med ledning av arbetsmarknadsstyrelsens utlåtande över en framställning i ärendet från Föreningen Arkivmän kan man anta att lön enligt grupp II som regel skulle utgå. För enklare arbetsuppgifter, som icke fordrar några egentliga förkunskaper, skulle lön enligt grupp I utgå, medan den högsta lönegruppen skulle tillämpas för kvalificerade arbetsuppgifter, som kräver viss vetenskaplig kompetens, mera omfattande språkkunskaper etc.

Den utomordentligt låga lönesättningen för arkivarbetet motiveras främst med att ett stort antal av de därmed sysselsatta av skilda anledningar är förminskat arbetsföra. Arkivarbete skulle sålunda i stor utsträckning utgöra s. k. arbetsvård. Detta får dock inte ge anledning till en generellt låg lönesättning.

Det är omvittnat att arkivarbetarna gör mycket värdefulla insatser. För många arkiv, museer och myndigheter utgör de en oumbärlig arbetskraft. I stor utsträckning utför de löpande arbetsuppgifter, som egentligen skulle utföras mot vanliga löner av ordinarie arbetskraft, om tillräckligt antal tjänster funnes inrättade. Man får en föreställning om dessa förhållanden om som ett exempel nämnes att Sjöhistoriska museet har 4 ordinarie tjänstemän och 35 arkivarbetare. Efter en kort utbildning har vidare under det senaste året ett antal arkivarbetare haft till uppgift att så gott som från grunden ordna upp vissa länsarbetsnämnders arkiv, trots att detta är ett i arkivstadgan föreskrivet ordinarie arbete för nämnderna. I den mån man

anser sig böra använda arbetslösa för ordinarie arbetsuppgifter borde det vara självklart att de skall betalas med vanlig marknadslön.

För vissa flyktingar, som är sysselsatta med arkivarbete, är främst språksvårigheterna orsak till svårigheten att inplacera dem på den öppna arbetsmarknaden. Det är här inte fråga om arbetsvård. Härav borde följa att full marknadslön skall utgå. Detsamma bör gälla det 20-tal »framstående vetenskapsmän bland utländska flyktingar», som arbetsmarknadsstyrelsen i samråd med universitetskanslern tilldelat s. k. forskarstipendier på 920 kronor i månaden för deras forskningsarbete vid vetenskapliga institutioner.

Det ter sig egendomligt att arbetslösa tjänstemän och intellektuella i lönehänseende icke behandlas på samma sätt som andra arbetslösa. Direkt stötande är det när arkivarbetare fullgör ordinarie arbetsuppgifter mot löner som ligger långt under gällande marknadslöner.

Den 17 april 1953 lade arbetsmarknadsstyrelsen fram ett förslag om en uppdelning av hjälpformen arkivarbete på en arbetslöshetslinje och en arbetsvårdslinje. Inom arbetslöshetslinjen borde, framhölls det, beträffande lönesättningen en anpassning efter öppna marknadens löner eftersträvas. I stället för lika lön föreslogs en löneskala innehållande 6 lönegrupper. I fråga om arbetsvårdslinjen förordades en lönesättning efter i stort sett samma system, dock något modifierad med hänsyn till prestationsförmågan. Styrelsens förslag ledde dock icke till något resultat. Förslaget bör emellertid bli föremål för översyn och bearbetning. I samband därmed bör även övervägas att omvandla arkivarbetet för vissa arbetstagare till en lämplig form av beredskapsarbete, medan det i fråga om andra arbetstagare i större utsträckning än nu organiseras som stipendier för forskning eller omskolning.

I avvaktan på här föreslagen översyn av principerna för lönesättning och sysselsättningsåtgärder avseende berörda kategorier arbetslösa tjänstemän och intellektuella bör tillses att lönerna inom arkivarbetet följer den allmänna standardutvecklingen.

Med hänvisning till vad ovan anförts hemställes,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en skyndsam översyn av principerna för lönesättning och sysselsättningsåtgärder avseende med arkivarbete sysselsatta arbetslösa tjänstemän och intellektuella och att därav föranledda förslag måtte föreläggas höstsessionen vid innevarande års riksdag.

Stockholm den 27 januari 1960

Folke Björkman

Eva Karlsson

Jean Braconier